

Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна – 2014

У вересні 2000 р. на Саміті Тисячоліття ООН 189 держав світу, у тому числі й Україна, підписали Декларацію Тисячоліття ООН, якою було визначено глобальні Цілі Розвитку Тисячоліття (ЦРТ) до 2015 р. Ця подія започаткувала процес досягнення світовою спільнотою результатів у тих сферах, де нерівномірність глобального людського розвитку виявилася найбільшою. Цілі Розвитку Тисячоліття окреслили стратегічні напрями розвитку, а саме: боротьба з голодом і злиденністю, забезпечення доступу до освіти, досягнення гендерної рівності, зниження рівня материнської та дитячої смертності, скорочення масштабів поширення ВІЛ/СНІДу та інших захворювань, досягнення екологічної сталості, а також гармонізація зовнішньої допомоги для країн, що розвиваються. Декларація Тисячоліття ООН визначила глобальне бачення цілей із чіткою системою цільових індикаторів, поставлених завдань та часовими рамками їх виконання. Досягнення ЦРТ означає реальні позитивні зміни рівня життя людей у всіх країнах світу. Починаючи з 2001 р. публікуються щорічні Доповіді Генерального секретаря ООН про стан досягнення ЦРТ, які містять огляд тенденцій розвитку майже всіх країн – членів ООН. Україна, приєднавшись до Декларації Тисячоліття ООН, взяла на себе зобов'язання досягти цілей до 2015 р., що ініціювало процеси переосмислення значущості пріоритетів суспільного розвитку. У 2003 р. Україна першою на пострадянському просторі адаптувала глобальні ЦРТ з урахуванням національної специфіки і встановила національні цілі та завдання.

Від 2004 р. в Україні було розроблено три національні доповіді, які містили аналіз тенденцій, ключових проблем та рекомендації щодо досягнення ЦРТ. Крім того, було підготовлено низку щорічних моніторингових доповідей.

Усі ці документи розроблено за сприяння Програми Розвитку ООН в Україні – глобальної мережі ООН у галузі розвитку, організації, що виступає за позитивні зміни і надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів, допомагаючи людям у всьому світі в розбудові кращого життя.

19 грудня 2014 р. у Великому конференц-залі Національної академії наук України відбулася презентація щорічної моніторингової доповіді «Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна – 2014», яку було підготовлено Програмою Розвитку ООН в Україні спільно з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Участь у заході взяли понад 80 провідних фахівців з Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства закордонних справ України, Державної служби статистики України, Федерації профспілок України та ін.

У моніторинговій доповіді висвітлено стан виконання 15 завдань ЦРТ за 33 показниками за період 2000–2013 рр. До процесу підготовки доповіді, моніторингу показників, визначення основних проблем та вироблення рекомендацій долучилося понад 150 провідних фахівців відповідних тематичних сфер ЦРТ, що забезпечило об'єктивність оцінок. Важливий внесок у підготовку доповіді зробили фахівці агентств ООН в Україні, спеціалісти міністерств та відомств, наукових інститутів і громадських організацій. Зокрема, представники громадськості запропонували розробити окрему аналітичну доповідь, присвячену новітнім тенденціям, прогнозам, ризикам та викликам, що виникли у 2014 р. Також було обговорено питання врахування показників ЦРТ у процесі розроблення середньострокової стратегії національного розвитку.

Під час презентації моніторингової доповіді директор Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України академік НАН України Е. Лібанова зазначила, що у процесі прийняття рішень щодо реформ і пошуку відповідей на сучасні виклики відповідальні фахівці та управлінці мають враховувати світовий досвід, насамперед ООН, з питань забезпечення сталого людського розвитку, ЦРТ та Порядку денного розвитку після 2015 р.

Ціль 1. Подолання бідності. На шляху подолання бідності в Україні спостерігалися позитивні тенденції. Знижено масштаби бідності за абсолютним критерієм – частка населення, чиє добове споживання не перевищує 5,05 дол. США за паритетом купівельної спроможності, зменшилася з 11,9 % у 2000 р. до 1,9 % у 2013 р., та за відносним критерієм – частка населення за національною межею бідності (у 2013 р. – 1187 грн на місяць) скоротилася з 26,4 % до 24,5 % відповідно. Однак майже чверть населення України залишається за національною межею бідності, кожна третя сім'я з дітьми (31,9 %) і кожний п'ятий працюючий є бідними.

Ціль 2. Забезпечення якісної освіти впродовж життя. Загальною середньою освітою у 2013 р. було охоплено 99,6 % дітей (у 2000 р. – 97,7 %); дошкільною освітою у 2013 р. у містах охоплено 92,6 % (у 2000 р. – 65,1 %), у сільській місцевості – 58,2 % (у 2000 р. – 24,0 %). Кількість шкіл, підключених до Інтернету, зросла з 42,0 % у 2008 р. до 81,6 % у 2013 р. Майже половина молоді України (46,1 %) здобуває вищу освіту, у 2000 р. цей показник становив 31,5 %. Однак слід зробити рішучі кроки в напрямі реформування освіти, підвищення її якості, забезпечити відповідність освітньої підготовки вимогам ринку праці з урахуванням прогнозованих тенденцій розвитку економіки.

Ціль 3. Забезпечення гендерної рівності. Досягнення гендерного паритету в органах влади та державного управління залишається актуальним завданням, незважаючи на здобутки і зміни на законодавчому та інституційному рівні. Кількість жінок у складі Верховної Ради України в 2013 р. становила 9,4 % (у 2000 р. – 8 %), серед вищих державних службовців –

28,3 % проти 15 % у 2000 р. Ще одним проявом гендерної нерівності є розрив у середній заробітній платі між чоловіками та жінками, який у 2013 р. становив 23 %, а у 2000 р. – більш як 29 %

Ціль 4. Зменшення дитячої смертності. Упродовж 1995–2013 рр. майже вдвічі (з 14,7 до 8,0 на 1000 живонароджених) знизився рівень смертності дітей віком до року. Рівень смертності дітей віком до 5 років зменшився з 16,0 у 2000 р. до 9,4 у 2013 р. Цього вдалося досягти завдяки цілеспрямованим зусиллям у реформуванні та розвитку системи перинатальної допомоги. Водночас наявні приклади невідповідності статистичних даних з різних джерел свідчать про необхідність удосконалення системи спостережень.

Ціль 5. Поліпшення здоров'я матерів. Позитивні тенденції спостерігаються й у цій сфері: рівень материнської смертності в Україні за 2000–2013 рр. знижено майже вдвічі (з 24,7 до 13,5 на 100 тис.). Понад 90 % жінок проходять регулярні медичні огляди на ранніх стадіях вагітності. Рівень абортів зменшився з 32,1 у 2000 р. до 13,1 у 2013 р. на 1 тис. жінок фертильного віку. Проте в Україні майже 40 % жінок репродуктивного віку мають принаймні одну хронічну хворобу. Недостатнім є також рівень усвідомлення особистої відповідальності за власне здоров'я серед молоді та пропаганди здорового способу життя.

Ціль 6. Обмеження поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу і туберкульозу. У 2012 р. кількість нових випадків ВІЛ-інфекції вперше в Україні знизилася на 1,6 % порівняно з попереднім роком, проте вже у 2013 р. вона знову зросла на 4,6 %. На початок 2014 р. в Україні зафіксовано близько 245 тис. ВІЛ-інфікованих осіб, а кількість осіб з уперше встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції становила 47,2 на 100 тис. населення. Рівень передавання ВІЛ-інфекції від матері до дитини зменшено більш як у 7 разів – з 27,8 % у 2001 р. до 3,73 % у 2011 р. Успіхів досягнуто насамперед завдяки реалізації профілактичних заходів серед груп підвищеного ризику інфікування. У 2013 р. рівень захворюваності на туберкульоз знижено на 20 % порівняно з 2005 р. (з 84,4 до 67,9 випадків на 100 тис. населення).

Ціль 7. Сталий розвиток довкілля. У цій сфері за період 2000–2013 рр. спостерігався певний прогрес. Однак у зв'язку з антропогенним навантаженням в Україні близько 70 % поверхневих вод і значна частка запасів ґрунтових вод втратили своє значення як джерела безпечної питної води. Крім того, у 2013 р. у повітря було викинуто 4,3 млн т забруднювальних речовин від стаціонарних джерел і 2,4 млн т – від пересувних джерел, з яких 90,5 % – від автомобільного транспорту (*Мележик О. Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна – 2014 (презентація моніторингової доповіді) // Вісник НАН України. – 2015. – № 1. – С. 76–79).*